

ANNA KÜR

Avqust 2020-cu il, N 5-6 (149)
Qəzet 21 fevral 2009-cu il tarixdən çıxır

İctimai, ekoloji maarifləndirici qəzet

Ordumuzun hər zəfəri bir tarixdir

(General-mayor Polad Həşimovun ata yurdu Vəndam qəsəbəsində bir gün)

Azərbaycan Milli Ordusu 12-14 iyul 2020-ci il tarixlərində Tovuz istiqamətində Ermənistan işğalçılarına verdiyi layiqli cavabla qəhrəmanlıq və şərəf salnaməsində yeni səhifə açdı. Düşməni bir daha sübut olundu ki, bizimlə silah gücü ilə danışanların aqibəti sonda çox pis olur. Bu döyüşdə də düşmən çoxlu sayda qüvvə və texnika itirərək məğlub vəziyyətdə geri çəkilməyə məcbur olmuşdur.

2016-cı ilin Aprel döyüşlərindən sonra Milli Ordumuzun Tovuz rayonu ərazisində düşmən təxribatının qarşısını alınmasında nümayiş etdirdiyi döyüş bacarığı, sırası əsgərlərimizdən tutmuş generalımıza qədər hər bir hərbinin igidlik və mərdliyi göstərdi ki, vətənimizin müstəqilliyi və ərazi bütövlüyü uğrunda canından keçərək şəhidlik zirvəsinə yüksəlmək hünəri olan xalqı məğlub etmək, qələbə əzmini qırmaq mümkün deyildir.

Tovuz rayonunun ərazisində baş vermiş düşmən təxribatının qarşısının alınmasında igidlik göstərərək şəhid olmuş oğullarımızın qanı yerdə qalmadı. Ali Baş Komandan İlham Əliyevin vərğuladığı kimi, düşməni layiqli cavab verild və bundan sonra da veriləcəkdir.

Qəhrəman xalqımız igid oğlanları ilə fəxr edir, şəhidlərinin xatirəsini uca tutur. Ailələrdə döyüş ruhu, vətənpərvər övladlar tərbiyə olunur.

Əziz oxucular!

Qəbələ rayonunda olduğumuz qısa müddət ərzində bunun bir daha şahidinə çevildim. Digər bölgələrdə olduğu kimi, burada da insanları canlarından əziz tutduqları şəhidlərinin xatirəsini uca tuturlar.

Azərbaycan Ordusunun general-mayoru Polad Həşimovun Tovuz rayonu ərazisində düşmən təxribatının qarşısını alınması məqsədi ilə keçirilən döyüş əməliyyatlarında sona çatmış ömür yolu barədə, yəni şəhidlik - ölümsüzlük taleyi haqqında hamı iftixarla danışır. İsti avqust günlərinin birində belə xatirələri şəhid generalın ata yurdunda, uşaqlıq və gəncliyinin ən saf, təmiz günlərini yaşadığı, özünün qurduğu, əlinin sığılı daydığı yuvanda oldu. Bura Qəbələ rayonunun ən böyük yaşayış yerlərindən biri-qədim Vəndam qəsəbəsidir.

İlk diqqətimizi çəkən bu məhəllənin ən uca yerində və şəhid generalın həyatında dağalanan Azərbaycan Dövlət Bayrağı oldu. Ailənin böyükləri də, digər doğmaları da təmkinlidirlər. Nə baş verdiyini və nəyə görə baş verdiyini yaxşı bilir. Gördük ki, general Polad Həşimovun şəhidlik zirvəsinə ucalmasından bir ay keçməsinə baxmayaraq, bu evin qapısı onu tanıyanların, ona ehtiram göstərənlərin üzünə hələ də açıqdır. Sosial məsafəni gözləməklə də olsa, hər kəs bu həyatda bir neçə dəqiqə dayanmağı özünə borc bilir. Gördüklərini, yaşadıklarını yad-

daşa köçürməklə sanki bir təskinlik tapır.

Bizim də qonaq olduğumuzu bilib, əziz insan kimi münasibət göstərdilər. Şəhid general-mayor Polad Həşimovun əmisi Rayim Həşimov, qaynatası Abbas Rəsulovla həmsöhbət olduq. Onlara Salyan rayon ictimaiyyətinin ehtiram və başsağlıqlarını çatdırdıq. Xatırladıq ki, torpaqlarımızın erməni işğalçılarından müdafiəsində, müstəqilliyimizin qorunmasında şəhid olmuş hər bir vətən oğlunun xatirəsini salyanlılar da əziz tuturlar. Salyanlılar Təbriz Xəlilbəyli, Nazim Babayev kimi Milli Qəhrəmanları, 200 nəfərə yaxın şəhid və itkin düşmüş gəncləri ilə yanaşı, bu torpaq uğrunda şəhid olmuş bütün vətən oğulları ilə fəxr edirlər.

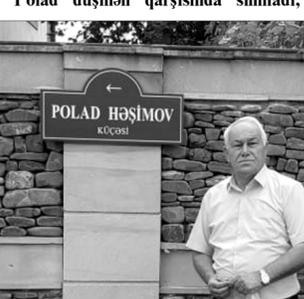
General-mayor Polad Həşimov əmisi Rayim Həşimov yaşının müdrüklük çağındadır. Elin, obanın təassübü ilə yaşayan bu ağsaqqal özü də şəhid atasıdır. İtkinin, vətən yolunda şəhid verən ailənin həyatının nə demək olduğunu yaxşı bilir. Ona görə də çox təmkinlidir. Məni də çox böyük səbr və təmkinlə dinləyərək dedi ki, siz də sağ olun, bütün Salyan camaatı da sağ olsun, xalqımız var olsun. O gün olsun ki, bayrağımız Şuşada, işğal olunmuş ərazilərimizdə dağalansın. Allah bütün şəhidlərimizə rəhmət etsin.

Bizim oğlumuz Polad xalqımızın fəxr etdiyi şəhidlərimizdən biridir. O, uşaqlıq və məktəb illərindən hərbi işə maraqlı keçəri bildirdi. Biz onun bu marağını keçəri bildirdik. O isə bu həvəsinə məqsədə çevirdi. Amalının dalınca getdi. Yüksək hərbi təhsil aldı.

Hər kəs onun ordunun şəxsi heyətinə, xüsusən əsgərlərə göstərdiyi diqqət və qayğıdan danışır, hörmətindən söz açır, deyər soruşuram.

Rayim kişi yavaş-yavaş söhbətinin istiqamətini dəyişir:

Elədir. Son illər biz özümüz də onu az-az gördük. Xeyirə-şərə özünü çatdırardı. Bütün fikri hərbi işdə idi. Əsgərləri öz övladı kimi sevirdi. Ona görə son zamanda elə səngərdə, düşmənlə açıq döyüşdə əsgərlərinin yanında şəhid oldu. Polad düşmən qarşısında sınımadı,

məğlub olmadı, ölümü ilə də bir nümunə oldu.

Şəhid generalın qaynatası, ixtisasa müəllim olan Abbas Rəsulov el ağsaqqalıdır. Qəfil itki onu da qayğı-

landırılmışdır. Söhbətimizə körpü atıram:

-General P.Həşimovun həyatı bu gündü gənclərimizə, xüsusən ölümlə silah tutan əsgərlərimizə bir nümunədir. Bu mənada sabah düşmənlə üz-üzə dayanacaq oğullarımıza nə deyərmişiz? Abbas müəllim qürurla cavab verir:

-O, yüksək dərəcədə vətənpərvər, ailəcanlı, qayğıkeş bir insandır. Polad şəhid oldu, həm bu dünyasını, həm də o dünyasını qazandı. Onun igid kimi döyüş meydanlarında şəhid olması bizə təsəlli verir. Allahın köməyi ilə, başda Ali Baş Komandan İlham Əliyev olmaqla biz əvvəl-axır torpaqlarımızı geri qaytaracağıq. Bu, mütləq olacaqdır. Bunu biz görəcəyik. Ermənilər həmişə başlayıb və həmişə də cəzalarını çəkiblər. Bu dəfə də belə olacaqdır. Allah Polad Həşimov və digər şəhidlərimizi rəhmət etsin.

General Polad Həşimov təkcə Vəndam qəsəbəsi, Qəbələ rayonu üçün deyil, bütün xalqımız üçün bir nümunədir.

Qəbələnin Vəndam qəsəbəsində olduğumuz qısa bir müddətdə general-mayor Polad Həşimov və digər şəhidlərimizə olan ehtiramın şahidi olduq. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Qəbələyə son səfəri zamanı igid generalımızın fəaliyyətini yüksək qiymətləndirmiş, onun adının əbədiləşdirilməsi tapşırığını vermişdir. Tapşırıq icra olunmuşdur. Səfərimizin sonunda da yeni yuvanda - Polad Həşimov küçəsində olduq. Bu küçə şəhər mərkəzindən Şəhidlər Xiyabanına istiqamətlənmişdir. Şəhər sakinləri kimi, mən də bu küçədə qürurla addımladım. Allahdan şəhidlərimizə rəhmət dilədim. "Polad kimi oğlu olan bir xalqı məğlub etmək mümkün deyildir" qətiyyəti ilə şəhəri tərk etdim.

Bəli, ordumuzun hər zəfəri bir qəhrəmanlıq şüfəsidir.

Rüstəm Məlikov,
"Qələbə" və "Ana Kür"
qəzetlərinin baş redaktoru,
Ali Media Mükafatı laureatı.

Salyan-Qəbələ-Salyan.

İçməli su və meliorasiya problemləri diqqət mərkəzindədir

Xəbər verildiyi kimi, Kür çayında suyun səviyyəsinin aşağı düşməsi nəticəsində çay-böyü ərazilərin, xüsusən Neftçala rayonunun əkin sahələrinin təsərrüfatı suyu və əhalinin içməli suya olan tələbatında problemlər yaranmışdır. Məsələyə dövlət səviyyəsində münasibət bildirilmiş, Azərbaycan respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin yanında təsərrüfatın vəziyyətinə həsr edilmiş videoforata müşavirə keçirilmişdir. Müşavirədə möhtərəm Prezidentimiz İlham Əliyev program məzmununu nitq söyləmiş, mövcud vəziyyət müzakirə olunaraq görüləcək işlər müəyyənləşdirilmişdir.

Prezident video müşavirədə demişdir: Regionların sosial-iqtisadi inkişafına dair birinci Dövlət Proqramının qəbul edildiyi 2004-cü ildə Azərbaycanda içməli su ilə təminat 40 faiz səviyyəsində idi. Bu gün isə bu rəqəm 70 faizə çatıb. Bakı şəhərində içməli suyu davamlı şəkildə alan əhalinin sayı 29 faiz idi. Bu gün bu rəqəm təxminən 82 faizə çatıb. Regionlarda isə əhalinin içməli su ilə əhatə dairəsi cəmi 9 faiz idi. Bu gün bu rəqəm 63 faizdir. Bu, doğrudan da tarixi nailiyyətdir. Biz bunu, ilk növbədə, insanların sağlamlığı, iqtisadiyyatın, kənd təsərrüfatının inkişafı üçün etmişik. Ancaq bununla bərabər, bu rəqəmlər onu göstərir ki, biz istədiyimizə tam nail ola bilməmişik. Buna görə bundan sonra içməli su layihələri, meliorasiya layihələri bizim gündəliyimizdə ən vacib məsələlər kimi duracaq.

Suvarma suyu ilə bağlı görülmüş işlər də hesab edirik ki, diqqətləyiqdir. Əgər biz bu işləri görməsəydik, bu gün vəziyyətimiz çox ağır ola bilərdi. Bir neçə layihə, həm içməli su layihəsi, həm də suvarma suyu layihəsi kimi xidmət göstərir. Son illərdə Azərbaycanda həyata keçirilən nəhəng su layihələri vəziyyəti tamamilə müsbət tərəfə dəyişmişdir.

İçməli su layihələrinə gəldikdə, bu layihələrin xüsusi əhəmiyyəti var. Mənim təşəbbüslərlə bu layihələr ardıcıl olaraq icra edilir. Bu gün bizim əksər şəhərlərimizdə içməli su və kanalizasiya layihələri icra olunub. Cəmi bir neçə şəhərdə bu işlər hələ ki, tamamlanmayıb, amma iş gedir. Biz bu sahədə həm müsbət, həm mənfi təcrübəni təhlil etməliyik. Çünki mənə verilən məlumatda görə, bəzi hallarda suyun mənbələri düzgün seçilməmişdir və təbii təmizləmə, iqlim dəyişikliyi, o cümlədən son iki il ərzində yaşanan quraqlıq və bunun riskləri hesablanmışdır. Ona görə içməli su layihələri ba-

şa çatan bəzi yerlərdə su qıtlığı yaranıb. Odur ki, bu məsələ çox ciddi araşdırılmalıdır. Əlbəttə, bayaq gətirdiyim rəqəmlər onu göstərir ki, biz böyük inkişafa nail olduq. Ancaq hələ ki, görüləsi işlər çoxdur. Ona görə qeyd etdiyim məsələlər birmənalı şəkildə göstərir ki, içməli su və meliorasiya problemləri növbəti diqqət mərkəzindədir, bu problemlərin həlli istiqamətində çox böyük işlər görülüb. Ancaq keçən il yaşanan quraqlıq onu göstərdi ki, biz bu böhranlı vəziyyətə hazır deyilik. Böhranlı vəziyyətdə nə etməyin lazım olduğunu aidiyyəti qurumlar düzgün müəyyən edə bilməyiblər. Ona görə keçən il biz vaxt itirmişik. Əgər aidiyyəti qurumlar keçən il fəal işləşəydilər, günahı bir-birinin üstünə yıxmasaydılar və təxirəsalınmaz tədbirlər görşəydilər, bu gün biz bu problemlərlə üzlaşmıyaçdıq. Bu problemlər həm insanların sağlamlığına, həm də kənd təsərrüfatının inkişafına mənfi təsir göstərir. Çünki su həyat deməkdir. İlk növbədə, insanların sağlamlığı böyük dərəcədə təmiz içməli sudan asılıdır.

Eyni zamanda, su resursları ekoloji tarazlığa, kənd təsərrüfatının inkişafına çox böyük təsir göstərir. Biz kənd təsərrüfatımızı intensiv yollarla inkişaf etdirməliyik və buna nail olmaq üçün kifayət qədər su mənbələrimiz olmalıdır və bu, var. Sadəcə olaraq, əgər, dəhşətli dərəcədə bu itkilər olmasaydı, biz mövcud su resursları ilə özümüzü tam təmin edə bilərdik. İndi bu məsələ araşdırılır, bəzi hallarda itkilər 40 faizdir və 50 faizə çatır, bu, dözülməzdir. Biz suyu itiririk. Beləliklə, o, əkin sahəsinə, insanların evinə çatmır, əksinə, torpaqlara ziyan vurur. Bizim indi ən çox əmək-tutumlu sahələr taxılçılıq və pambıqçılıqdır. Pambıqçılıq, ümumiyyətlə, su olmadan inkişaf edə bilməz. Pambıqçılıqda təqribən 200-300 min adam işləyir, öz ailə büdcəsini təmin edir. Biz müasir texnologiyaların, o cümlədən müasir suvarma sistemlərinin mövcud olduğu taxılçılıq təsərrüfatlarında hər hektardan təqribən 70-80 sentner buğda ahırıq. Bu, inkişaf etmiş ölkələrin səviyyəsindədir. Yəni, bu, dünyada ən yüksək səviyyədir, bundan yüksək səviyyə yoxdur. Əgər su olmasa, biz buna nail ola bilmərikmi?

İnvestisiya proqramına ciddi nəzarət yox idi, nəyi sifariş edirdilər, onu da verirdilər. Bas sonra necə xərcləndirdi? Buna son qoyulmalıdır. Ona görə bugünkü müşavirədə mən giriş sözümdə deyirəm hansı işlər

görülmüş. Amma bu işlərin görülməsi nəticəsində daha böyük səmərə əldə oluna bilərdi. Əfsuslar olsun ki, bu, belə deyil. Bundan sonra bu işlər yalnız koordinasiya şəklinə aparılmalıdır. İndi mənə məlumat verilir ki, bizdə heç vaxt su balansını tərtib edilməmişdir. Necə ola bilər? Bizim enerji balansımız tərtib olunur. Buna görə biz bilirik ilboyu bu sahədə nə etmək lazımdır? Hansı quruma nə qədər yanacaq lazımdır? Məgər su balansını tərtib etməyi Prezidentimiz deməlidir? Bunu aidiyyəti qurumlar etməlidirlər. Bizim yeraltı, yerüstü su ehtiyatlarımız qiymətləndirilməyib. Son dəfə sovet vaxtında qiymətləndirilib, ondan sonra qiymətləndirilməyib. İndi artezian quyularının qazılması prosesi gedir. Amma baxmaq lazımdır, harada qazılmalıdır, necə qazılmalıdır? Yeraltı su mənbələrinə bunun təsiri necə olacaq? Düzgün yerlər seçilməlidir. Çünki mən deyirəm, burada əsas məqsəd bu qurumlar onda görürlər ki, pul ver artezian qazım, pul ver su çəkim, pul ver nə bilim bunu edim. Yaxşı, bunu veririk, amma sonra? Bir çox hallarda səmərəsiz olur. Xərclərə nəzarət çox aşağı səviyyədədir.

Prezident daha sonra bildirmişdir ki, ona görə mən vəziyyəti tam təhlil edərkən bu il apreldə xüsusi komissiya yaratmışam. Artıq komissiya üç aydır ki, işləyir və bu müddət ərzində gördüyü işlər, mövcud problemlərlə bağlı müntəzəm olaraq mənə məlumat verir. Komissiyanın rəhbəri Baş Nazirin müavini Şahin Mustafayevdir. Komissiyanın tərkibində nazirlər, aidiyyəti qurumların rəhbərləri fəaliyyət göstərirlər. Əgər bütün aidiyyəti qurumlar öz işini düzgün qursaydılar, bu komissiyaya ehtiyac olmayacaqdı. Necə ola bilər ki, üç ay ərzində işləyən komissiya bəlkə də son 20 il ərzində görülən, təhlil və təklif baxımından daha dəyərli, əhəmiyyətli nəticə hasil edib? Deməli, bunu etmək mümkündür. Sadəcə olaraq, heç kimin vəcəni deyildi, biri-birinin üstünə yıxır. Ortaqlıqda da nə - quraqlıq. Bu problem iki ildir var və gələn il də ola bilər. İndi iqlim dəyişikliyi elə məsələdir ki, bunu bütün dünya müzakirə edir. Bəzi hesablamalara görə, əgər operativ tədbirlər görülməyə, 2030-cü ildə ölkəmizdə səhrələşmə prosesi sürətlə gedəcək. Nədir, siz istəyirsiniz Azərbaycan səhraya dönsün? Ona görə bu münasibətə son qoyulmalıdır.

Su ehtiyatlarımız son onilliklərdə təqribən 15 faiz azalmışdır

Beynəlxalq iqlim modelləri göstərir ki, 2050-ci ilədək su resurslarımız təqribən 15 faizə qədər azala bilər. Əvvəlki dövrlərdə quraqlıq müddəti 2-3 il davam edirdisə, son 8 ildə davamlı quraqlıqlar müşahidə olunur. Aparılan araşdırmalar göstərir ki, dünya ölkələrində olduğu kimi, ölkəmizdə də yağıntıların zaman və məkan üzrə qeyri-bərabər şəkildə paylanması baş verir. İqlim dəyişmələri nəticəsində ölkəmizdə havanın temperaturu yüksəlir, bunun nəticəsi olaraq ölkənin dağlıq ərazilərində şaxtılı və qarlı günlərin sayının azalması qeydə alınır. İqlimin istiləşməsi ölkənin dağ çaylarını qidalandıran qar ehtiyatının və buzlaqların azalmasına da səbəb olur. Yağıntıların azalması Xəzərsahili rayonlar istisna olmaqla, ölkənin bütün regionlarını əhatə edir. Anomal hadisələrin sayı və sel-daşqın proseslərinin təkrarlanması artır. Kür və Qanq çaylarında sululuq norması ilə müqayisədə 2019-cu ildə 29,2, son 6 ayda isə 45,8 faiz azalıb. Yağıntılar norma ilə müqayisədə 2019-cu ildə 17 faiz, 2020-ci ildə isə 25 faiz az olub. Əsas dağ çaylarımız formalaşan ərazilərdə son 10 ildə yağıntının miqdarı orta

hesabla 8,7 dəfə azalmışdır. İqlimin inertliyini əsas götürsək, növbəti onillikdə iqlim norma ilə müqayisədə daha 8 faiz azalmalı ehtimal etmək olur. Hər il mütləq olaraq hidrometeoroloji xidmət çaylarda sululuq üzrə proqnozları hazırlayır və müvafiq qurumlara təqdim olunur. Bu proqnozlar həm də dağlarda qarlıq işləri əsasında aparılır.

Azərbaycan
Respublikası
Prezidenti yanında
QHT-lərə Dövlət
Dəstəyi Şurası

Fəal istirahət və ekoturizmin təbliği

"Ana Kür"
Ekoloji Problemlərin
Öyrənilməsinə Kömək
İctimai Birliyi

Azərbaycan Respublikası Prezidenti yanında QHT-lərə Dövlət Dəstəyi Şurasının maliyyə yardımı ilə "Ana Kür" İctimai Birliyi tərəfindən Salyan rayonu ərazisində icra ediləcək "Fəal istirahət və ekoturizmin təbliği istiqamətində tədbirlərin təşkili" layihəsi çərçivəsində maarifləndirici səhifə

2-ci buraxılış

Azərbaycanda mövcud olan sabitlik, beynəlxalq mövqelərimizin möhkəmlənməsi, ölkəmizdə keçirilmiş beynəlxalq tədbirlər turizmin inkişafına xidmət göstərir. Ötən il turistlərin səfərləri rekord həddə çatıb - 3 milyon 170 min xarici qonaq ölkəmizə gəlmişdir. Məna verilən məlumata görə, təkcə bank kartları ilə xarici turistlər Azərbaycanda 1 milyard 260 milyon manat pul xərcləmişlər. Ancaq bütövlükdə nəzərə alınmayıq ki, gələcək turistlər əsasən qonşu ölkələrdəndir və bizdə olduğu kimi, orada da hələ ki, nağd hesablaşmalar üstünlük təşkil edir. Ümumi hesablamaya göstərir ki, xarici turistlər Azərbaycanda bütövlükdə 4,3 milyard manat pul xərcləyiblər. Mən bunu manatla deyirəm, amma, əslində, bu, valyutadır. Bu valyuta, eyni zamanda, bir növ ixrac növüdür. Bizim makroiqtisadi vəziyyətimizin sabit olmasında da bunun çox böyük rolu var. Əlbəttə, biz əsas valyutamızı neft-qaz satışından qazanırıq. Halbuki qeyri-neft sektorunda ixracın 14 faiz artması indi bu sektordan da valyuta axını təmin edir. Turizmin inkişafı bundan sonra da diqqət mərkəzində olacaqdır.

İLHAM ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti.
13 Yanvar 2020-ci il.

Ekoturizmə dövlət dəstəyi

Aran (Kür-Araz) iqtisadi-coğrafi rayonunun tərkibinə Yevlax, Ağdaş, Ucar, Göyçay, Kürdəmir, Hacıqabul, Zərdab, Bərdə, Ağcabədi, Beyləqan, İmişli, Saatlı, Salyan, Sabirabad, Biləsuvar, Neftçala inzibati rayonları, respublika tabeliyində olan Mingəçevir, Yevlax və Şirvan şəhərləri daxildir. Bu iqtisadi-coğrafi rayonun mühüm təbii sərvətlərindən olan tuqay meşələri (Kür və Araz çayları boyu ensiz zolaq şəklində uzanan) çox yerdə qırılmışdır.

Salyan rayonu Azərbaycanın cənub-şərqi yarımadası və Lankəran-Astara regionunun qapısı sayılır. Respublikanın əsas çaylarından sayılan Kür çayı rayonun ərazisində axır. Rayonun şərq hissəsi Xəzər dənizinin sahillərinə qovuşur. 1969-cu ildə Şirvan ovalığının səciyyəvi bitki kompleksinin qorunub saxlanması və çoxaldılması məqsədilə, yarımsəhra və sulu-bataqlıq ekosistemi ilə seçilən ərazidə Şirvan Dövlət Təbiət Qoruğu yaradılmışdır. Kür-Araz ovalığının cənub-şərqi Şirvan düzənliyində ümumi sahəsi 65580 ha olan xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazisinin 54373,5 hektarında 2003-cü ildə Bakı şəhərinin Qaradağ, Salyan və Neftçala rayonlarının ərazilərində yarım-səhra landsaftının başlıca komponentlərini, Azərbaycan Respublikasının "Qırmızı Kitab"ma düşmüş ceyranları və o ərazi üzvi səciyyəvi olan faunalarını qoruyub saxlamaq, ekoloji monitorinqi həyata keçirmək, əhalini ekoloji maarifləndirmək, turizm və istirahət üçün şərait

Aran zonasında ekoturizmin təbliği

yaratmaq məqsədilə Şirvan Milli Parkı yaradılmışdır. Hazırda ovalıq 6232 hektarında Şirvan Dövlət Təbiət Qoruğu və 4930 hektarında Bəndovan Dövlət Təbiət Yasaqlığı yerləşir. Ərazidə yayı quraq keçən mülayim-isti yarımsəhra və quru bozqır tipli iqlimi hakimdir. Burada Şərqi Xəzər dənizinin, Şimaldan Baş Şirvan kollektorunun, bir sıra digər kollektorların, Çala (Qızılqaz) gölünün və s. olması, onların suyunun qışda donmaması bu yerlərdə yaşayan ceyranları su ilə tam təmin edir. Bu, həm də quşlar üçün çox əhəmiyyətlidir. Milli Parkda qarışdırılmış, şəhərdən və duzlaq-coğanlı yarımsəhra bitkiləri və çəmənləri-yovşanları, yovşanlı-efemerli, yovşanlı, xos təkli, dənli-müxtəlif otlar, efemerli, sahil qumlu və çalaçəmən (dovsoylu) bitki formasiyaları daha çoxdur. Şirvan Milli Parkında suda-quruda yaşayanların 4 növünə rast gəlmək olar.

Bu heyvanlar: Suriya samsağıyılı qurbağa, yaşıl quru qurbağa, Kiçik Asiya ağac qurbağası və göl qurbağasıdır. Bu yerlərin heterofaunası 17 növ sürünən heyvanlar təşkil edir ki, bunlardan 3 növü tısbağa, 6 növü kərtənkələ və 8 növü ilanlardır. Tısbağalar: Aralıq dənizi və ya quru tısbağası, Xəzər tısbağası, bataqlıq və ya çay tısbağasıdır. Kərtənkələlər: Xəzər gekkonu, koramal, cəld kərtən-

ələqdardır. Quşların miqrasiyası və qışlama dövründə gölləri və dənizin dayaz yerlərində əsasən yaşılbaş ördəklər, fitçi cüzə, boz ördək, marek, bizquyruq, cırıldayan cürə, enliburun ördək, flamingo, fışıldayan qu, qaşqaldaq, dorin su sahələrində isə qırmızıburun, qırmızıbaş, kəkilli və dəniz dalğacı, gülbəyən ördək və digər ördək növləri var. Yurtcu quşlardan çay qaraqusu,

ağquyruq dəniz qartal, çöl sarı, adi sarı, çöl qartal, böyük qartalça, mazar qartal, ütölgü, şahin və s. növlərə az da olsa, rast gəlinir. Oturaq quş növü olan turac Milli Parkın cənub-qərb və cənub-şərqi hissəsində çox kiçik sahələrdə yayılmışdır. Şirvan Milli Parkın ərazisində məməli heyvan növlərindən ağdöş və quntı təlxa, qızıl təlxa, xaltalı eyrenis, kələz ilan və Cənubi Qafqaz gürzəsidir. Parkda 230 quş növü qeydə alınmışdır. Belə zənginlik Milli Parkın quşların miqrasiyası yolda yerləşməsi və ərazisində quşların yaşayışı üçün biotoplarm müxtəlifliyi ilə

Şuranın dəstəyi ilə "Fəal istirahət və ekoturizmin təbliği" layihəsi davam edir

Salyan rayonunda fəaliyyət göstərən "Ana Kür" Ekoloji Problemlərin Öyrənilməsinə Kömək İctimai Birliyi Azərbaycan Respublikası Prezidenti yanında Qeyri-Hökumət Təşkilatlarına Dövlət Dəstəyi Şurasının maliyyə yardımı ilə "Fəal istirahət və ekoturizmin təbliği istiqamətində tədbirlərin təşkili" layihəsinin icrasını davam etdirir.

İctimai birlik icra planına daxil olan digər tədbirlərlə yanaşı, gənc rəsamların "Evdə qal, evdə yarat" təşəbbüsünə dəstək verməkdədir. Artıq bir aydan çoxdur ki, Salyan

rayonunun Dövlət Rəsm Qalereyasında məşğul olan 20 nəfərə yaxın müxtəlif yaş qrupuna aid olan məktəbli rəsamlar bu təşəbbüsə qoşulmuşlar. Belə ki, məktəbli rəsamlar rəsm qalereyasında fər-

di qaydada məlumatlandırılmaqla evdə məşğul olmağa üstünlük verilir. Müəllimə Tinatin Hasanova'nın iki novəsi - Nərin Nərinəyeva və Mehti Yusifov rayonun Quyuçu kənd məktəbində

təhsil alırlar. Hər iki məktəbli dərslərini öyrənməklə yanaşı, həm də rəsm həvəskarlarıdır. Tinatin müəllimə deyir ki, uşaqlar yay dövründə, pandemiya şəraitində "Ana Kür" İctimai Birliyinin "Evdə qal, evdə ya-

rat" təşəbbüsündən bəhrələnilirlər. Uşaqlara rəsm aksesuarlarından ibarət həvəsləndirici mükafatlar təqdim olunur. Şuranın dəstəyi ilə icra olunan layihədən bir valideynlər də çox məmnunduq.

"Ana Kür" İctimai Birliyinin sədri, layihə rəhbəri Rüstəm Məlikov qhtxeber.az saytına demişdir ki, şuranın dəstəyi ilə icra olunan sözügedən layihə evdə qalmaq təbliği təbliği və layihənin fəal iştirakçıları olan məktəbliləri müxtəlif rəsm aksesuarları ilə mükafatlandırır. Növbəti fərqlənənlər Quyuçu kənd orta məktəbinin adları çəkilən şagirdləri olmuşlar.

Layihə öz ətrafında 20 nəfərə yaxın məktəbli rəsama toplanmışdır. Layihənin icrası davam edir.

Bu gün iqtisadiyyatın aparıcı və gəlirli sahələrindən olan turizm təkcə ölkə üzrə ÜDM-dəki çəkisinə görə yox, həm də əhalinin sosial durumuna qiymət vermək sərindən əvəzsiz sektordur. Elə bu səbəbdən mütəxəssislər pandemiyanın ən çox ziyan vurduğu sahələrdən danışarkən ilk növbədə turizm sektorunu qeyd edirlər. Dünyanın 150-yə yaxın ölkəsinin sərhədlərini bağlaması adi statistika deyil. Bu, turizm sektorunun dünya üzrə 1,5 trilyon dollar itkiyə məruz qalması deməkdir.

Bu baxımdan Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevlə BMT-nin Ümumdünya Turizm Təşkilatının (ÜTT) Baş katibi Zurab Polikaşvili arasında videokonfransın keçirilməsinin əhəmiyyəti böyükdür. Əvvəla, ÜTT-nin təşəbbüsü ilə keçirilən bu videokonfransdakı müzakirələrdən məlum oldu ki, dünya artıq pandemiyanın sonrakı dövrə hazırlaşır. Bu isə, qeyd etdiyimiz kimi, əhalinin COVID-19 sindromundan qurtulub normal həyata dönməsi üçün vacib amildir. İkincisi, videokonfransda Z.Polikaşvili pandemiya-dan sonrakı dövrdə ÜTT-nin ölkəmizdə turizm sektorunun dirçəlməsi üçün tövsiyə və köməyini əsirgəməyəcəyini bildirməsi bir daha sübut etdi ki, Azərbaycan sürətlə dünyanın turizm mərkəzlərindən birinə çevrilir və dövlətin bu prosedə iştirakı təqdirəlayiqdir.

Bir il əvvəl ÜTT İcraiyə Şurasının iclasında Bakıda keçirilməsi və Z.Polikaşvili Ümumdünya Turizm Təşkilatının Baş katibi seçildikdən sonra ilk səfərlərindən birini Azərbaycana etmişdir. Prezident İlham Əliyev videokonfransda həmin hadisələrə belə qiymət vermişdir: "Görüşümüz yadımdadır. O zaman siz nisbətən yaxın vaxtda Ümumdünya Ticarət Təşkilatının Baş katibi kimi mühüm vəzifəyə seçilmişsiniz. Zənnimcə, sizin ilk səfərlərinizdən biri Azərbaycana olub. O vaxt biz görüşdük və birlikdə turizm sərəhsinə getdik. Beləliklə, görüşlərimizi xatırlayırıq və keçən il Bakıda ÜTT İcraiyə Şurasının iclasında iştirak etdiyinizə görə də sizə təşəkkürümü bildirmək istədim. Belə bir mühüm beynəlxalq təşkilatın Şura iclasında Bakıda keçirilməsi biz Ümumdünya Turizm Təşkilatı tərəfindən dostluq və dəstək əlaməti kimi qiymətləndiririk".

ÜTT-nin Azərbaycana nümayiş etdirdiyi bu münasibətin isə əsaslı səbəbləri var. Və o səbəblərdən biri pandemiya-dan əvvəl Azərbaycanın turizm sektorunun sürətlə inkişaf etdiyi ölkələr sırasındadır. Təkcə keçən il ölkəmizə 3 milyondan çox əcnəbi turist gəlmişdir ki, bu da əvvəlki ilə nisbətən 15 faiz artım deməkdir. Son 4-5 il götürsək, bu artım 10-24 faiz civarında olmuşdur.

Azərbaycanın özəlliklərindən biri də odur ki, ölkəmizdə turizm həm dövlətin, həm də özəl sektorun sərmayələri hesabına inkişaf edir. O layihənin ki, icrasında dövlətin maddi dəstəyinə ehtiyac var, problem yoxdur - dövlət iş adamının yanındadır. O layihə ki, külli miqdarda investisiya tələb edir, yəni dövlət yaxasını kənara çəkmir - bütün vəsaitə və imkanları ilə sahibkari tək qoyur. Elə bu çətin günlərdə də dövlət bütün özəl sahələrdə işləyənlər kimi, pandemiya-dan ən çox ziyan çəkən turizm sektorunda çalışanlara da hər cür kömək edir. Prezident İlham Əliyev videokonfransda bu barədə demişdir: "Pandemiya dövründə biz bu sahədə işləyən insanlara maddi dəstək göstərmişik, çünki onlar praktiki olaraq işsiz qalıblar. Səhə bəzən olumğa başlayana qədər bu dəstək göstəriləcək".

Bəs, Prezidentin bu sözlərinin arxasında nə dayanır? Yəni dövlət başçısından sitat: "Biz turizm sektorunun işçilərinin əməkhaqlarının çox hissəsini ödəmişik ki, onları dolanışqı üçün vəsaiti olsun və bu sahədə sahibkarlar kadr potensialı qoruyub saxlaya bilsinlər. Məna təəssüflə məruzə edirlər ki, işçilərin sayı müəyyən qədər ixtisar edilmişdir. Buna görə də mən hökumətə məlumat verməmişəm ki, bu məsələyə baxılmaz və turizm sektorunun dəstəklənməsi davam etdirilsin".

Qeyd etdik ki, adətən daxili ekoturizm əsas iştirakçı paytaxt sakinləridir. Yəni regionlardakı istirahət mərkəzlərinə üz tutanların əksəriyyəti adətən Bakıda yaşayanlardır. Bakıdan isə məlum regionlara gediş-gəliş mümkün deyildir. Deməli, sözügedən sektorun daxili turizm hesabına vəziyyətdən müəyyən qədər çıxması sətir karantinin tədbirlərinin nə qədər davam edəcəyindən, dolayısı ilə bizim həmin tədbirlərə nə dərəcədə məsuliyyətlə yanaşacağı-mızdan asılıdır.

Bununla birlikdə bütün dünya, o cümlədən Azərbaycan pandemiyanın ləğvindən sonra turizm sektorunun bərpa yolları üzərində çalışır. Hərçənd bu, elə də asan məsələ deyil, külli miqdarda vəsait tələb edir. Elə COVID-19-un üzündən yaranan iqtisadi böhranda həmin vəsaiti tapmaq da problemdir. Amma belə bir vəziyyətdə Azərbaycan turizm sektorunun post-pandemiya dövründə dirçəlməsi üçün bütün tədbirləri görməkdə israrlıdır. Prezident İlham Əliyev: "Əminəm ki, bütün dünyada turizm sahəsi bərpa olunacaq... biz bu sahəyə sərmayə qoyulmasını bundan sonra da davam etdirəcəyik, əcnəbi turistlər üçün daha yaxşı şərait yaradacağıq. Ona görə ki, Azərbaycanda buna kömək edə biləcək bütün amillər var".

Elmar Hacıyev-70

Etibarlı dost, prinsipial insan

-Bu gün çox xoşbəxtəm ki, 70 illik ömrü dostlarımla, ailə üzvlərlə birlikdə başa vururam. Mən özümə də, dostlarıma da sağlamlıq və uzun ömür arzu edirəm. Allah pis belədən bizi və xalqımızı uzaq etsin, qorusun, pandemiyanı arxada qoya bilsin.

Bu sözləri Azərbaycanda pandemiyanın hələ çox geniş yayılmadığı bir zamanda Elmar Hacıyev bizimlə müsahibəsində demişdir. Həmişə dostlar ətrafında olan və özü də dost qədri bilən Elmar müəllimimizin 70 çağında yenə də dostlarının əhatəsində idi. Biz də onlarla görüşüb hal-əhval tutduq. Dedilər ki, insana hər yaşda dost lazımdır. Əgər dost ömrün, illərin sınağından çıxan dostdursa... Elmar da beləliyindədir.

"Ana Kür" üçün yubiley yazısı hazırlayan Elmar müəllimin dostları, rayonumuzun ağsaqqalları ilə əlaqə saxlayıb müsahibə aldıq.

Salyanımızın fəxri, respublikamızın tanınmış ziyalıları
Rahim Hüseynov,
Elm və Təhsil Mərkəzi
"Təfəkkür" Universitetinin rektoru,
professor:

-Elmar Hacıyev haqqında danışmaq Salyan rayonunun təəssübkeş ziyalıları barədə söz söyləmək deməkdir. Bu gün mən Elmarla çox yaxın dostluq münasibətindəyəm. Əvvəla, onu deyim ki, bu münasibət bizə atalarımızdan keçib. Atamla Elmarın atası Müseyib müəllim dost olublar. Bu, öz yerində...

Lakin yaşadığımız illər bizi bir çox məqamlarda daha da yaxınlaşdırdı. Bunun da əsas səbəbi Elmarın Salyanın təəssübünü çəkməyi özünə əsas əməl hesab etməsidir.

Salyanın təəssübünü çəkan, onun nüfuzunun daha da artmasına çalışan, bu istiqamətdə iş görən, addımlar atan hər kəsi mən özümə dost, qardaş sanıram. Bu mənada Elmar birincilərdəndir.

O, dövlətçiliyi, qanunçuluğu qoruyan, düzədi, əyriyə-əyri deyən, həqiqətin üzünə dik baxmağı bacaran bir insandır. Elmarın bu keyfiyyəti onun el-oba arasında hörmətini artırmış, nüfuzunu yüksəltmişdir. Elmar Salyan camaatının xeyir və şərinə yaxından iştirak edir. Ona görə də insanların problemlərini, ehtiyaclarını yaxşı bilir və bu problemlərin həlli üçün həmişə lazımı təşəbbüslər göstərir. İnsanların arzusu və təkliflərini aidiyyəti ünvanlara çatdırmağı özünə borc bilir.

Mən arzu edirəm ki, hər kəs doğma Salyanımızı onun kimi sevsin, təəssübünü çəksin və hər kəsə də Elmar kimi etibarlı, sədaqətli dost qismət olsun.

Mən əziz dostumu anadan olmasının 70 illik yubileyi münasibətilə səmimi qəlbədən təbrik edir, ona sağlam ömür və nəvə-nəticə toyu görməyi arzulayıram.

Veteran hüquqşünas
Avtandil Məlikovun dediklərindən:

-Mənim yaşım 80-ni keçib. Bəlkə kimsə xatırlayır ki, 30-40 il əvvəl 70 il yaşayamı barmaqla göstərərdilər. İnsanlar 50-55 yaşlarında çox qoca görünərdilər. İndi zamanımız də, ölkəmiz də çox yenilənib. İnsanlar çox rahat yaşayırlar.

Müstəqillik dövrüdür. Nə yaxşı ki, Elmar da yaşının bu çağına kimi hələ də gümrəlidir. Lakin həyat onu da çox sınağa çəkib, bərkə, boşa salıb. Ancaq Elmar Hacıyev əyilməyib. Heç kəmin qarşısında gözükoğlolu olmayıb. Məsuliyyətli işini daha da məsuliyyətlə icra edib. Qanunsuz iş qol qoymayıb. Nə qədər dostu olsa da, onların heç biri onun yanında qanunsuz iş görməyə, ov etməyə cəsarət etməyiblər. Xüsusən, Şirvan Dövlət Qoruğunda çalışdığı illərdə.

Salyan rayon ictimaiyyətinin yaxşı tanıdığı və respublikamızın tanınmış elm və pedaqoji nümayəndələri arasında peşəkar ekoloq, prinsipial rəhbər, ictimaiyyətçi kimi tanınan Elmar Hacıyevin 70 illik tərcümeyi hali çox zəngindir. Gəlin bu səhifələrdə birlikdə vərəqləyək:

Elmar Müseyib oğlu Hacıyev 1950-ci il İyul ayının 8-də Salyan rayonunda ziyalı ailəsində dünyaya gəlmişdir. Atası Müseyib Hacıyev uzun illər xalq təhsili sistemində səmərəli fəaliyyət göstərmişdir.

Anası Ceyran xanım ailədə dünyaya gəlmiş 8 övladın böyüyüb-tərbiyə olunması ilə məşğul olmuş və cəmiyyətimizə layiq vətəndaşların yetişməsinə bütöv ömrünü həsr etmişdir.

E. Hacıyev Salyan şəhər 3 saylı orta məktəbin məzunudur. 1967-ci ildə orta təhsilini başa vurduqdan sonra Bakı şəhərində ilk əmək fəaliyyətinə başlamış və 1969-cu ildə indiki Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin biologiya-coğrafiya fakültəsinin əyani şöbəsinə daxil olmuşdur. Təhsillə bərabər, istehsalatdan ayrılmamış, M. F. Axundov adına Xarici Dillər İnstitutunda çalışdığı texnik işini davam etdirmişdir.

Elmar ali təhsilini başa vurduqdan sonra vaxtı ilə oxuduğu 3 saylı məktəbdə gənc müəllim kimi fəaliyyətə başlamışdır. Həqiqi hərbi xidmətini Arxanqelsk vilayətində keçmişdir. Elmarın həyatda akademik Həsən Əliyevlə tanışlığı olmasaydı, bəlkə də o, bütün fəaliyyətini pedaqoji işə həsr edərdi. Bu barədə o, öz tərcümeyi halında yazır ki, ali təhsilin ilk illərindən başlayaraq Elmarın Akademiyası Təbii Mühafizə Cəmiyyətinin sədri, görkəmli təbiişünas-alim, akademik Həsən Əliyevin silsilə mühazirələrini dinləmişdir. Həsən müəllim tələbələrə təbii sevdirməklə yanaşı, bir müəllim, bir ata kimi də onlara qayğı göstərmişdir. Belə tələblərdən biri də Elmar olmuşdur. O, təhsil illərindən sonra da müəllimi ilə əlaqədə olmuş və məhz onun təklifi ilə Elmar 1975-ci ildə Şirvan Dövlət Qoruğunda elmi işlər üzrə direktor müavini vəzifəsinə göndərilmişdir.

Elmar Hacıyev Şirvan Dövlət Qoruğunda işlədiyi illərdə müəllimi Həsən Əliyevin tapşırıqlarını həmişə rəhbər tutmuş, tapşırılmış sahədə fauna və floranın qorunmasına na-

il olmuş, müəlliminin vəsiyyətinə sadıq qalmışdır. Bu, heç də ona asan başa gəlməmişdir. İşdə prinsipial olduğuna, qanun qarşısında məsuliyyətini dərk etdiyinə, bəzi yuxarı vəzifələrin qanunsuz tapşırıqlarını icra etmədiyinə görə, dəfələrlə ədalətsizliyə, özbaşnalığa məruz qalmışdır. Lakin həmişə də inəmb ki, gec də olsa, haqq - ədalət öz yerini alacaqdır.

1989-cu ildə tutduğu vəzifədən qəvazli surətdə uzaqlaşdırılmışdır. Nəhayət, 1991-ci ildə Azərbaycan Respublikasının Prokurorluğunun protesti ilə yenidən vəzifəsinə qaytarılmışdır.

1992-ci ildə xalq cəbhəsi dövründə yenidən haqsızlığa məruz qalmış və tutduğu vəzifədən kənarlaşdırılmışdır.

Ulu Öndər Heydər Əliyev yenidən siyasi hakimiyyətə gəldikdən sonra respublikamızda hüquq və ədalət bərqərar olmuş və E. Hacıyev məhkəmənin qərarı ilə 1993-cü ildə vəzifəsinə bərpa olunmuşdur. Bundan sonrakı fəaliyyəti dövründə də Elmar Hacıyev təbiətə kor baxanlara qarşı barışmaz olmuş, vəzifəsinin səlahiyyətləri çərçivəsində addımlar atmışdır. O, təbiətə qarşı qanunsuzluqlara yol vermiş, fəaliyyətlərində cinayət tərkibli olan çoxlu sayda brakonyerləri işə etmiş, haqlarında cinayət işinin açılmasına nail olmuşdur.

Nəhayət, 2001-ci ildə onu yenidən vəzifədən uzaqlaşdırma bilməmişlər. Prinsipiallığı ilə artıq yaxşı tanınmış E. Hacıyev müxtəlif bəhanə və əsassız mülahizələrdən ibarət uzaqlaşdırılmışdır. Nərimanov rayon məhkəməsi onu işinə bərpa etsə də, bədxahlar Elmarı işləməyə imkan verməmişlər.

Qısa məlumat bir daha onu yenidən vəzifədən uzaqlaşdırma bilməmişlər. Prinsipiallığı ilə artıq yaxşı tanınmış E. Hacıyev müxtəlif bəhanə və əsassız mülahizələrdən ibarət uzaqlaşdırılmışdır. Nərimanov rayon məhkəməsi onu işinə bərpa etsə də, bədxahlar Elmarı işləməyə imkan verməmişlər.

Büyük Britaniyanın Şirvan Dövlət Qoruğuna gəlmiş mütəxəssislər burada işi yüksək səviyyədə təşkil etdiyinə görə, direktor E. Hacıyevə təşəkkür etmiş və onu rəsmən təcrübə mübadiləsi aparmaq üçün öz ölkələrinə dəvət etmişlər.

2000-ci ildə isə Almaniyanın Zukov Fondu ilə əməkdaşlıq çərçivəsində bu ölkədə olmuş və qoruğun Milli Parka çevrilməsi proqramı hazırlanmışdır.

Hər kəs ailəsi üçün, övladı üçün çalışır. Bu mənada Elmar bəxtəvar insandır. Çünki çox ağıllı övladları var. Onun bu sahədə zəhməti hədə getməyib.

Elmar müəllim dostları barədə ürəklə danışmağı, onları cəmiyyətə tanıtdırmağı çox sevir. 70 illik ömrünün 50 ilini dost kimi birgə addımladığıları **Sabirabad rayonunun Cəngəz kəndindən olan İbrahim müəllimi** xüsusi olaraq qiymətli tutur.

Gənclik illərinin tələbə dostu kimi. Deyir ki, mənə həyata gətirən valideynlərimə, Yaradamma borclu olduğum kimi, dostlarıma da çox borcluyam. Müsahibim daha sonra əlavə edir: -50 illik dostluq, yoldaşlıq etdiyim Elmar müəllimə möhkəm cansağlığı arzu edirəm. İllər çox tez keçib gedir. Bu müddət də bizim həyatımız demək olar ki, həmişə bir yerdə olub. Bizi birləşdirən səmimiyyət, mehribançılıq, düzlük idi. Sınaqlardan çıxmış, Xarici ölkələrə birgə səfərlərimiz olub. Yolçuluqda

da fikirlərimiz həmişə üst-üstə düşüb. Bizim ailələrimiz də bu dostluğa həmişə güc veriblər. Allah Elmar müəllimin valideynlərini-Müseyib müəllimi, Ceyran xalamı rəhmət etsin. Hər dəfə onlara gedəndə mənə çox böyük ehtiram göstəriblər. Elmar da bizə gələndə bu səmimiyyəti görüb. Ona görə də münasibətimiz çox isti olub. Mən dostu ilə fəxr edirəm. O, dövlətə və dövlətçiliyə həmişə sədaqətli bir insan olmuşdur. Uzun müddət Şirvan Dövlət Qoruğuna rəhbərlik etmək hər oğulun işi deyildi. Mühafizə işini yüksək səviyyədə təşkil etdiyinə görə, ceyranların sayını 7-10 min başa çatdırma bilməmişdir. İxtisasımız coğrafiya müəllimi olduğuna görə, biz təbiətə hədsiz sevmişdik.

Bizim üçün təbiətə sevmək, elə cəmiyyətə, ailənə sevmək anlamında idi. Sanıram ki, bugünkü ekoloji çətinliklərimizin səbəblərindən biri də təbiətə biganə münasibətimizin nəticəsidir. İcməyə təmiz su tapılırmı, hava kirlənir, səhətimiz də buna uyğun pozulmaqdadır.

Elmarı digər yoldaşlardan fərqləndirən əlamət onun prinsipiallığı olub. Ona görə də bir çox məsələlərdə bu gün də alınacağıdır. Deməyə sözü var. Hər məclisdə də yeri başdadır.

Çox adam var ki, vəzifədən çıxandan sonra cəmiyyət içində görünməkdən çəkinir. Çünki heç kimsə əl tutmayıb. Hörmət etməyib. Adam da var ki, işlədiyi vəzifəyə hörmət qazandırır. Sonra da özü hörmətli olur. Bu keyfiyyətlərin

hamısı Elmarda vardır. O, gözəl ailə başçısı, nümunəvi valideyndir. Fikrimi Bəxtiyar Vahabzadənin bir şeiri ilə yekunlaşdırıram:

Dünya quru bir səh, Qəm çəkəməy dəyməz, Yüz-yüz itən olsa, Min-min bitən var. Fəxr eyləyirəm ki, Bizlərdən həm əvvəl, Həm sonra Vətən var.

Rayon səhiyyəsinin ağsaqqal
həkimlərindən biri Əlsəftər Axundov:

-Elmar haqqında danışarkən deyim ki, mənim onunla münasibətimin tarixi çox uzağa gedir. Mən arzu edirdim ki, insanlar elə Elmar kimi mərd olsunlar. Elmar kimi sözüni desinlər, heç nədən çəkinməsinlər. Mən Elmar, onun ailəsinə cansağlığı arzu edirəm. İnanıram ki, növbəti onilliklərdə də o, yenə gümrəh və sağlam olacaqdır.

Salyan RMX-nin baş həkimi
Hüseynqəna Hüseynov:

-Biz Elmar Hacıyevin nə vaxt 70 yaşa çatdığını hiss etməmişik. O, yaxşı kişidir, yaxşı kişinin övladıdır. Mən kiçik yaşlarımdan Elmarı bizim evin qonağı görmüşəm. O, qardaşım İbrahimlə dost idi. Tələbə dostu. Ona görə də bizə tez-tez gəlib-gətməyinə alışmışdıq. Bir ailənin üzvü kimi...

Atam Səlim kişi evə gələndə biz özümüzü yığışdırardıq. Elmar isə həmişə sərbəst olardı. Atam onunla üz bəzəyib oturub söhbət edəndə biz ayaq üstə durub dəvət gözləyirdik.

Elə o vaxtdan Elmarın şəxsi keyfiyyətləri formalaşmışdı. O, iş, vəzifə itirməkdən qorxmıyıb, sözüni deyib. Mən onda həmişə keyfiyyət görmüşəm. Mən onun dövlət qoruğunda işlədiyi illəri xatırlayıram. Necə prinsipial, dövlət mülkiyyətini göz bəbəyi kimi qorumağı bacaran bir kadr olduğuna görmüşəm. Onun kimi adamlar indi daha çox lazımdır. Onun təcrübəsindən hələ uzun zaman bəhrələnmək olar.

Bu gün sağlam, əqidəli uşaq böyütmək çox çətinidir. Tanıdığımız milyonlarla pulu olan insanlar var ki, övladlarının ətəliqə lazımı səviyyədə deyil. Elmarın ən böyük nailiyyətini mən cəmiyyət üçün savadlı və mərifətli gənclər yetişməsində görürəm.

Həkim kimi deyə bilərəm ki, hamımızın genetik kodu var. Ömür də buna uyğun müəyyən edilir. Bununla belə, arzu da, istək də var. Dostuma uzun ömür diləyirəm. 75, 80- də də, 90-da da bir yerdə olaq. Həyat marafonundan çıxmaq hələ təzdir.

Mustafa Hüseynov:

-Mən də dayımı təbrik edirəm. Ağsaqqal olmaq asandır, ağsaqqallıq etmək isə çətin. Dayım Elmarla həm dost, həm də qonşuyam. Hər şeydən əvvəl biz dost kimi münasibət-dəyik. Yaşma görə onun bütün fəaliyyəti gözümün önündə olub. Bu müddətdə o, məsul vəzifələrdə işləyib, işsiz də qalıb. Şair deməskən: İgid odur, hər əzabə qatlana, İgid odur, atdan düşsə, atlana.

Müstəfə Hüseynov:

-Mən də dayımı təbrik edirəm. Ağsaqqal olmaq asandır, ağsaqqallıq etmək isə çətin. Dayım Elmarla həm dost, həm də qonşuyam. Hər şeydən əvvəl biz dost kimi münasibət-dəyik. Yaşma görə onun bütün fəaliyyəti gözümün önündə olub. Bu müddətdə o, məsul vəzifələrdə işləyib, işsiz də qalıb. Şair deməskən: İgid odur, hər əzabə qatlana, İgid odur, atdan düşsə, atlana.

önləndə olub. Bu müddətdə o, məsul vəzifələrdə işləyib, işsiz də qalıb. Şair deməskən: İgid odur, hər əzabə qatlana, İgid odur, atdan düşsə, atlana.

Salyan bələdiyyəsinin təbriki

Elmar Hacıyev nənki Salyanda, işlədiyi kollektivlərdə, həmçinin bütün respublikada yaxşı tanınırlar. Uzun müddət Şirvan Dövlət Qoruğuna rəhbərlik etmişdir. Bu müəssisənin inkişafı, buradakı biomüxtəlifliyin mühafizəsi işi zamanına görə onun dövründə ən yüksək səviyyədə idi. E. Hacıyev Salyan bələdiyyəsi ilə də yaxından münasibətdə olmuş və bir müddət burada aparıcı şöbələrdən birinə rəhbərlik etmişdir. O, rayon ictimaiyyəti arasında özünəməxsus hörmət və nüfuzu olan bir insandır. Rayon Əlillər Cəmiyyətinin sədri kimi ictimai iş aparır. Bundan başqa, hamı, xüsusən də yaşadığı Babazanan massivində insanlar ona ağsaqqal kimi ehtiram göstərirlər. Çünki buranın inkişafında, abadlaşmasında qarşıya çıxan problemlərin həll edilməsində, xüsusən Kür çayı üzərində körpünün tikilib ərşəyə gəlməsində onun ağsaqqal kimi xidməti çox olmuşdur.

Kür çayı üzərində indiki istifadə olunan müasir körpünün ərşəyə gəlməsində Elmar müəllimin təşkilatçılığı, yorulmazlığı hər cür tərifə layiqdir.

Onun haqqında çox danışmaq olar. Mən dostuma cansağlığı və gümrəhlik arzu edirəm. İnanıram ki, o, hələ qarşdakı illərdə də rayonumuzun ictimai-siyasi həyatında yaxından iştirak edəcək və faydalı işləri ilə bizi sevindirəcəkdir.

Salyan bələdiyyəsinin kollektivi yaşının 70 illiyi münasibətilə Elmar müəllimi bir daha təbrik edir, ona cansağlığı arzu edir.

Vaqif Hüseynovun
Salyan bələdiyyəsinin sədri.

Dayım Elmar 70 il ərzində çox əzablara qatlaşıb, haqsızlıqlarla üz-üzə gəlib. Onu, necə deyərlik, atdan salmağa çalışıblar. Dayım isə, əksinə, daha da möhkəm olub, çətinliklərdən qorxmıyıb. Ədalətin zəfərinə həmişə inanıb. Çünki qanunla işləyib, ədalətə, dövlətçiliyə əsaslanıb. Bu keyfiyyətlər hər adama qismət olmur.

-Mən dayıma cansağlığı, uzun ömür arzu edirəm. Onun Muradı, Anarı, Günayı var. O, həm də xoşbəxt babadır.

Səhətimiz Elmar Hacıyev özü qoşulur. Hər kəsin bir hobbisi var. Mənim də hobbim yaxşı insanlarla münasibət qurmağa çalışmaqdır. O insanlar ki, onlar insanlığa, dostluğa qiymət verirlər. Mən çox dost qazanmışam. Çoxsundan indi yaxşı xatirə qalıb. Dünyasını dəyişənləri deyirəm. Həyatda olanlar isə mənim üçün çox qiymətlidir. Dostluğu davam etdirən insanlarla çox qürur duymuşam. Əsl dostluq təmənnəsiz dostluqdur.

Dostdan şirin şey yoxdur. Yaxşı dost görəndə göz, vuran ürəkdir. Dörd hərfdən ibarət olan bu söz böyük məna kəsb edir. Mən hamıya mənalı ömür və yaxşı dostlar arzulayıram.

P.S Elmar Hacıyevin həyat fəaliyyətində ömür-gənçsizdir. Çünki qadın böyük qiyyətdir. Elmarın gəzəli-gündüzlü həyat tərzinin, yaşadığı sınıqların aradan qaldırılmasında, övladlarının tərbiyəsində, nəhayət, səhətinin bu gün nəzarətdə olmasında rayon səhiyyə ictimaiyyəti arasında böyük hörmət və nüfuz qazanmış, bu gün Birləşmiş Uşaq Xəstəxanasının poliklinikası şöbəsinin baş həkimi işləyən Minoxanın həkiminin əməyini xüsusi qeyd etmək lazımdır. Biz həkim bacımızda təşəkkürümüzü bildirir, dostumuza və qardaşımıza Elmar Hacıyevə cansağlığı arzu edirik.

Rüstəm Məlikov.

Meşələrin biomüxtəlifliyin qorunmasında əhəmiyyəti artır

Son 30 ildə bütün dünyada meşə məsuliyyətinin sahəsi əvvəlkindən aşağı sürətlə olsa da azalmağa davam edir. Bu gün meşələr torpaq sahəsinin üçdəbir hissəsini təşkil edir və onların 25 faizi Avropa qitəsində Rusiya Federasiyasının ərazisindədir. AZƏRTAC BMT-nin Xəbərlər xidmətinə istinadla bildirib ki, bunlar 236 ölkədə və ərazilərdə meşələrin vəziyyətinin yeni hərtərəfli tədqiqatının göstəriciləridir.

BMT-nin Ərzaq və Kənd Təsərrüfatı təşkilatının (FAO) məlumatına görə, 1990-cı ildən bəri dünya meşələrinin sahəsi 178 milyon hektar azalıb ki, bu da təxminən Liviyanın ərazisinə bərabərdir. Lakin bu göstərici bəzi ölkələrdə meşə massivlərinin azalması ilə yanaşı, onların digər ölkələrdə artması da ifadə edir. Burdan belə bir nəticəyə gəlmək olar ki, meşə sahələrinin artması heç də onların itkisini kompensasiya etmir. Biz meşəsiz-

laşma probleminə kənd təsərrüfatı ehtiyacını üçün meşələrin qırılması baxımından yanaşsaq, son 30 il ərzində meşə itkilərinin artıq 420 milyon hektar təşkil etməsinin şahidi oluruq. Eyni zamanda, artıq meşəsizləşmə tempinin azalması müşahidə olunmaqdadır. 1990-2020-ci illərdə biz hər il 16 milyon hektar meşə sahəsi itirmişik.

Braziliya, Konqo Demokratik Respublikası, İndoneziya, Anqola, Tanzaniya, Paraqway, Myanma, Kamboca, Boliviya və Mozambik son 10 il ərzində ən böyük illik meşə itkilərinə məruz qalan ölkələr sırasındadır. Meşə ərazilərinin artdığı ölkələr sırasındadır isə Çin, Avstraliya, Hindistan, Çili, Vyetnam, Türkiyə, ABŞ, Fransa, İtaliya və Rumıniya yer alıb.

Dünyada milyonlarla insanın rifahı meşələrin vəziyyətindən asılıdır: onlar insanların qida və gəlmə mənbəyidir. Belə ki, 60 min ağac növünün yetişdiyi meşələr çoxsaylı bitki və heyvanlar aləmi üçün ev rolunu oynayır: burada suda-quruda yaşayışların 80 faizi, quşların 75 faizi, məməlilərin 68 faizi məskunlaşmış. Beləliklə, meşələrin mühafizəsi narahatlıq təməlləri ilə azaldılmış biomüxtəlifliyin qorunması deməkdir. Burdan belə bir nəticəyə gəlmək olar ki, meşələrin qorunması, həyəcənverici dərəcədə azalmağa olan biomüxtəlifliyin qorunması deməkdir.

"Son bir neçə onillik ərzində meşələrin qırılması tempi yəqinə azaldığı halda, bu problem hələ də böyük narahatlıq doğurur. Vəziyyət dəyişməzsə, biz meşələrin səmərəli idarə olunması ilə bağlı davamlı inkişaf məsələlərini həll edə bilmərik", - deyə hesabatın koordinasiya Ansis Pekkorian bildirib. O, ərzaq istehsa-

lunda, yoxsulluğun azaldılmasında, biomüxtəlifliyin qorunmasında və iqlim dəyişikliyinə qarşısının alınmasında mühüm rol oynayan meşələrin qırılması son qoymağa çağırır.

Oqtay Rza anıldı

Avqust ayının 18-də sevimli şairimiz, "Qızıl qələm", R.Rza, M. Araz və bir çox mükafatlar laureatı, Əməkdar müəllim Oqtay Rzanın dünyasını dəyişməsinin bir il tamamilə tamam oldu. Yaşadığımız koronavirus pandemiyası dövründə böyük Ustadın anım gününü mövcud karantin tələbləri gözənilməklə qeyd etdik. Qəbirüstü abidəsini fərdi qaydada ziyarət edənlər də oldu, sosial şəbəkədə öz ürək sözlərini yazaraq xatirələrini qeyd edənlər də.

"Qələbə" və "Ana Kür" qəzetlərinin kollektivləri üçün onun xatirəsi həmişə əziz və yaddaqalandır. Şairimizin anım günündə biz də Ulu Yaradandan şairin ruhuna rəhmət dilədik. Oqtay Rzanın tarixi önəmli tərcümeyi-halını qısa da olsa, sevimli oxucularımızın nəzərinə çatdırıb və zəngin yaradıcılığından bir neçə nümunəni təqdim edirik.

Oqtay Rza 1934-cü il noyabrın 2-də Azərbaycanın Salyan rayonunun Qalalı kəndində anadan olmuşdur. Arba-

tan kənd yeddillik məktəbini bitirdikdən sonra 1948-1951-ci illərdə Salyan şəhərindəki Nizami adına 2 sayılı orta məktəbdə təhsilini davam etdirmişdir. Elə həmin il Azərbaycan Sənaye İnstitutunun geoloji-kəşfiyyat fakültəsinə daxil olmuş, bu ali məktəbi 1956-cı ildə fərqlənmə diplomu ilə bitirib geoloq ixtisası almışdır.

Əmək fəaliyyətinə Bayılakı Neft və Qazçıxarma İdarəsinin 5 sayılı mədəniyyət şöbəsinə başlayan Oqtay Rza burada 1961-ci ilə kimi operator, baş operator, neftçıxarma ustası kimi çalışmışdır. Elmi-tədqiqat işi müdafiə edib geologiya-mineralogiya elmləri namizədi alimlik dərəcəsi almışdır. 1980-ci ildə Azərbaycan KP MK yanında İkiillik Marksizm-Leninizm universitetini fərqlənmə diplomu ilə bitirmişdir.

1966-cı ildən N.Tusi adına Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin ümumi coğrafiya kafedrasında müəllim, 1969-cu ildən baş müəllim, 1971-ci ildən isə dosent işləmişdir.

1959-1960-cı illərdə Bakı Sovetinin deputatı seçilmişdir. 1961-ci ilin noyabr-dekabr aylarında Ümumdünya Həmkarlar İttifaqları Təşkilatının Moskvada keçirilən 5-ci konqresində sovet nümayəndə heyətinin tərkibində iştirak etmişdir.

"Bir may" adlı ilk şeirini yeddillik məktəbdə oxuyarkən yazıb rayon "Sosializm yolu" (indiki "Qələbə") qəzetində dərc etmişdir. Respublikanın və rayonun ədəbi-mədəni tədbirlərində yaxından iştirak etmişdir. O.Rza poetik yaradıcılıqla müntəzəm məşğul olmuşdur, bədii tərcümələr də etmişdir. Dünya xalqlarının ədəbiyyatından tərcümələri dövrü mətbuatda müntəzəm çap olunmuşdur. Əsərləri xarici mətbuatda dərc edilmişdir. "Kamenny Svetilnik" şeirlər toplusu 1977-ci ildə Moskvada kütləvi tirajla buraxılmışdır. "Torpağı dinləyirəm" (Bakı: Gənclik, 1970), "Ürəyimi oxuyun" (Bakı: Gənclik, 1975), "Hara gedirəm?" (Ba-

ki: Gənclik, 1980), "Yasamam çiçəkləyəndə" (Bakı: Yazıçı, 1981), "Daş çırağın işığında" (Bakı: Gənclik, 1983), "Fəsil dəyişəndə" (Bakı: Yazıçı, 1986), "Günəşin adından" (Bakı: Yazıçı, 1991), "Vətən, yas saxlama" (Bakı: Şur, 1993), "Adlı, ünvanlı misralar" (Bakı: Azərənşir, 1999), "Seçilmiş sətirlərim" (Bakı: Azərənşir, 2001), "Dördlülük" (Bakı: Gənclik, 2004), "Rübai karvanı - dördlülük çələngi" (Bakı: Yazıçı, 2011) kitabları çapdan çıxmışdır.

"Ana Kür".

FƏSİL DƏYİŞƏNDƏ

Sarı köynəyini geyinib bağlar, Meşədə yarpaqlar xəzələ dönüb. Həyranı olduğum dilbər qovyaqlar, Şalını itirən gözələ dönüb.

Duyulur nəfəsi çənin, ayazın, Küləklər bayatı çağırır yenə. Durub ayrıncı qışla payızın-Baxıram arxaya, baxıram önə...

Salam, kimliyimin kamillik ili, Açarsan qapım gül-gülə sən! Gəmin haraylayıb neçə sahil, Son liman hardadır, necə biləsən?

Sinəmdə min ocaq hərəti var, Fikrim yüz hədəfə şığın oxdur. Ömür-gün yolunun nəhayəti var, Fəqət arzuların hüdudu yoxdur.

Sasımda, sözümdə əvvəlki ahəng, Ruhumun qıdasi təranələrdir.

Pöhrə duyğularım sərv ağacıtk, Həmişə yaşlıdır, həmişə tərdir.

Dünyaya gəlmək də, ölmək də haqır, Görək yaşayasan əməllərinədə! Günəş də get-gədə soyuyacaqdır, Başqası yanacaq onun yerində.

...Nəvəm ürəyimi döndürür dağa, Özüməm - həyatda təkrarımdır o. Gücüm çatmasa da cavanlaşmağa, Geriyə qayıdan baharımdır o!

Azərbaycan öyrədir...

Karpatın haçabel başından asdıq, Nəğməm bələdçinin xoşuna gəldi; Dunay sahilində səhəri açdıq, Nağillü günümüz sanki gödəldi.

Yunan gözəlinə qərənfil verdim, Çəxlər bayatımı əzbərlədidir;

Macar mətbəxində plov bişirdim, Yedilər, "afərin", "əhsən" dedilər.

Tatar şairləri məclis qurdular, Söz düşdü Vurğundan, Musa Cəlildən; Bir neçə rübai oxuturdular, Qorqudu soruşdum türkdillilərdən.

Qarmonda çaldığım "Bayatı-Şiraz" Doladı Biskekin küçələrini; Çində diləndirib "Cücələrini", Alqış yağışında islandı bir az.

Başlanır haradan, nədən yollarım? Sərhəddə qırılır hərdən yollarım; Məni millətimə bağlayan teldir Bakıdan hər yana gedən yollar.

Duyğular bəzəyir könül bağımı, Görüb-götürməyə hazırəm yenə; Ay dost, bildiyimi, bacardığımı Anam Azərbaycan öyrədir mənə!

75 yaşın, mübarək

İmamverdi Ölmez (Zeynalov) 1945-ci il iyunun 1-də anadan olmuşdur. 1961-ci ildə orta məktəbi, 1963-cü ildə Pedaqoji Texnikumu, 1970-ci ildə isə ali məktəbi bitirmişdir. 1960-cı ildən şeirləri, publisistik yazıları ilə dövrü mətbuatda çıxış edir. Xalq şairləri Süleyman Rüstəm, Qabil İmamverdi Ölmez-in bədii yaradıcılığını yüksək dəyərləndirmişlər. Onun "Muğanın ağsaqqalı" povesti Süleyman Rüstəmin ön sözü ilə 1967-ci ildə Azərənşirdə çap olunmuşdur. Hal-hazırda Qarabağ qazılardan bəhs edən "İntizarın sonu" povesti nəşrə hazırlanır. Ümumilikdə, 17 kitabın müəllifi olan İmamverdi Ölmez 52 il tarix müəllimi işləmişdir. Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin üzvü, Prezident təqaüdüçüsü, 20 yanvar əli İmamverdi Ölmez-in 4 övladı, 10 nəvəsi vardır.

Şairi anadan olmasının 75 illiyi münasibətilə təbrik edir, uzun ömür, cansağlığı, bədii yaradıcılıqda uğurlar arzulayır və iki şeirini oxuculara təqdim edirik.

Qocalar evi

Burda neçə ömrün ocağı sönlüb, Qərib durnalar da köçür səmaya. Yaşıl daxmaları torpağa dönüb, Qocaya dərd yazdı vəfasiz dünya.

Ana öpüb oxşar körpə beşiyi, İstida, soyuqda laylay çaldı. İndi unudubdur evi-əşiyi, Lamakan aləmdə tənha qalıbdı.

Birisi bəy idi, birisi gəlin, Vağzalı qəm çəkib niyə ağladı? Kimlər oxşayacaq ağaran telin, Sınələr qoparıb ürək dağıladı.

Gözündə eynəkdir, əlində əsa, Ürəyi sıxılıb, yola boylanır. Çatıb payız fəsil, dönəmi yazı, Başdaşı olmayan məzar boylanır.

Gəzişir qocalar, baxışlar qəmli, Övlad istisna həsrət qalıblar. Çayları limonlu, çayları dəmlil, Sırat körpüsünü burdan salıblar.

Övladlar yad oldu, nəvələr uzaq, Ümidlər həsrətdən xali toxuyur,

Ana nur axtarır əlində çıraq, Bülbüllər pərişan nəğmə oxuyur.

Sonsuzluq dağ çəkib hicrana, qəlbə, Bala həsrətiylə alışdı, yandı. Biganə olmadı o ki heç kimə, İlahi, bu sirlər sənə ayandı.

Ey bədbəxt qocalar, xoşbəxt qocalar, Dindirən bir kəlmə, göz yaşlı axır. Doğma məskəndən uzaq qocalar İçində qəlbini doğrayıb sıxır.

Harda dəfn olunar, bəllimi məzar? Ölü namazı da ağladır bizi. Ata köç edir, gəlməz oğullar, qızlar, Ana köç edir, gəlməz oğullar, qızlar, İnan bağışlamaz Yaradan sizi!

Qocalar xəstədir, yağar yağışlar, Bir alın yazısı, ölüm yazısı, Niyə leysan olub yağar yağışlar? Bir gün "Amin"-deyib yaşadılar bizi.

Bu qocalar evi qərib bir məkan, Atılan insanın sirri bilinməz. Son payız ömrünü yaşayır rahat. Köçənlər köçübdür, dünyaya gəlməz. Qorunsun qocalar, bir kövrək ürək,

Hər kəsə bir ümid qoy qismət olsun, Məzarlar üstündə ağlayar külək, Ayrılıq bu yurda son qismət olsun, Vida nəğmələri son həsrət olsun!

Bu ocağa

Dünya, sənə də gözüm qaldı, Deyilməyən sözüm qaldı, Kərəm idim, közüüm qaldı, Yanıb gəlləm bu ocağa.

Yaşım ötüb, yaşa çatmaz, Düşün kiprik qaşa çatmaz, Hansı dövrən başa çatmaz Sönüb gəlləm bu ocağa.

İgid qəddin zaman əyər, Acı sözlər qəlbə dəyər, İmkan varmı ömrə qədr, Dönüb gəlləm bu ocağa.

Keçə bilsək hər sınaqdan, Uzaq olaq dərd-bələdan, Xilasımız tək yaradan, Güman gəlləm bu ocağa.

Eşqə çağır, Məcnun hamı, Fəda etdim şirin canı, Nə baxırsan yanı-yanı, Sənb gəlləm bu ocağa!

Uca taxtı görün hamı? Pilla-pilla hörən hamı? Min il ömür sürən hamı? Enib gəlləm bu ocağa!

Səcdə yurdum qıblə, namaz, Altun, sarıvət biza qalmaz İgidlərim məğlub olmaz, Anıb gəlləm bu ocağa!

Gözəllərin ey pərişi, Bir sonadır hər birisi, Məhman olub gül dərsi, İnan, gəlləm bu ocağa!

Ölməz söylər Vətən gözəl, Gül-çiləyi bitən gözəl, İstəyənə yetən gözəl, Bir gün gəlləm bu ocağa!

Əzizəğa Məmmədli.

Özünü tez dayanacaqda yetirdi. Yaz yağışının damcları pencyənin boynunu, yaxalığı islatmağa fürsət tapmışdı. Üst-başını çirpib, islanmış saçlarını yana çəkdi. Və birdən...Yenə o qadını gördü. Küncə qışılıb arxa tərəfdən şüşə boyu axan yağış damclarını sığallayırdı.

O biri günlərdəki tək yenə bir, iki, üç ayrı-ayrı istiqamətlərə gedən marşrutlar dayanır, düşən düşür, gözləyənər islanmamaq üçün tez avtobuslara minirdilər. Bu da yerindən qalxdı. Bəs nəyi gözləyir? Düz iki aya yaxın idi Toğrul bu mənzərənin şahidi olurdu. Hər dəfə də öyrənəcəm bu sirri-deyə özüne söz verirdi.

Bu gün şirkətdə növbətçi olmuşdu. Özünlü hazırladığı sətiri montaj edib redaktorun masasına buraxmış, gələn zəngləri cavablandırmış, bölgələrlə əlaqə saxlayıb elektron poçtda olan xəbərləri gündəlik proqrama yerləşdirmiş, üstəlik sabahın xəbər lentisi üçün hazırlayacağı reportajın sətiri xəttini də təxmini çizmişdi. Bir sözlə, işlərin vaxtında başa çatdırı bilmişdi. Özüni evə çatdırıb, həvəslə anasının göndərdiyi dölmalari həzm-rəbedən keçirməyə, sonra da çox sevdiyi filmi izləməyə tələsirdi. Amma...

Yox, bu dəfə gözləyəcəm,-deyib qəti qərar verdi.

Orta bədən quruluşu, saçlarının bəmbəyaz olması onun çox da yaşlı olduğuna daləlat etmirdi. Baxışlarında gözəldirliyi nisgil həyatın ona çox yaxın vaxtlarda zərbə vurduğundan xəbər verirdi. Nə üzü, nə əlləri qırışmışdı. Demək ruhən, qəlbən sındırılmışdı onu həyat...

Yenə növbəti marşrut gəlib getdi. Fikirləri, düşüncələri çox uzaqda idi. Bu dəfə özü də yaz yağışı kimi narın göy yaşları axırdı. Şüşədən yağış damlaları, onun yanağından isə göz yaşları süzülürdü.

Sakitcə ona yaxın oturdu. Əlini əlinə alıb:

-Ay ana, hara gedəcəksən, mən sənə aparım?-deyə soruşdu.

Qəfil onu öz ələmindən ayıran səssiz tərəf döndü. Sakitcə Toğrula baxdı. Gözlərini qıyıb gülmüşdü. Bir əli ilə qucağında çantasını möhkəm tutub o biri əli ilə Toğrulun üzünü oxşadı. Handan-hana:

-Yolum uzaq deyil, bala, fikirlərimi, düşüncələrimi buraxmışam, hərəsi bir yerdədir. Gözləyirəm gəlsinlər, sonra gedim.

-Bəlkə, onları toplayıb birlikdə gedək.

Qadın gülmüşdü. Dinnməzə qalxıb çantasından çətinini çıxartdı. Toğrul tez çətinini alıb açdı, qadının qoluna girdi. İstiqaməti o özü göstərdi. Beləcə, sakit bir xeyli addımladılar. Çətinini döyəcəyən yağış damclarının səsinə dinlədilər.

Sükutu qadın pozdu: - Sən tanyıram. Televiziyada işləyirəm, xəbərlərdə. Mənim balama elə oxşayırsan. Ancaq taleyin oxşamasın.

Toğrulun müəmma dolu baxışlarla ona tərəf çevrilməsi "balama nə olub ki?" sualının səslənməsinə yer qoymadı. Özü başladı söhbətə:

-Oğlumu gözləyirəm hər gün dayanacaqda. Atasız böyütdüm onu. Nə çətinliklər çəkdim, Allah bilir. Dostlarımdan, tay-tuşlarımdan geri qalmışam deyər, saçlarımı süpürgə etdim. Böyüdü, zəhmətini itirmədi. Ağıllı bala oldu. Məktəbə bir il tez getdiyindən universiteti də tez bitirdi. Magistratıram da. Azərım neft mühəndisi olacaqdı. Bilirəm, mərifətinə görə onu buraxmadılar məktəbdən. İş götürdülər. Bilirsən, necə vətənpərvər idi. Yurdunu, yuvasını necə sevirdi?!

Hər gün bu dayanacaqda onu gözləyirdim. Birlikdə ana-bala günümüzü necə başa vurmağımızdan danışa-danışa, heç bilməzdik evə nə vaxt çatmışıq. İndi hər gün gözləyirəm onu. Mənə elə

gəlib ki, dayanacaq da onu gözləyir...

Susur. Və birdən:

- Ona qız da gözəlti eləmişdim,-bilirsən?!

Toğrul başını buladı.

-Özü demişdi, kimi gəlin görmək istəsən, sənənlə hesablaşacam. Təki sənəni ürəyincə olsun. Qonşu Nadir müəllimin qızını ona göstərəndə qırışmal güldü. Sonralar bildim ki, uşaqlıqdan ona göz qoymuş. Elə sevinirdim istəklərimizin üst-üstə düşməsinə.

Sürətlə şütiyən məşin təkərlərinin altından çıxan fəvvarə təklin su damcları üstlərinə sıçradı. Qadın əhəmiyyəti vermədi. Sanki duymadı belə. Muncuq kimi səflədiyi fikirlərinin qırılacağından qorxub ara vermədi:

-Çox xoşbəxt idik.

Birdən sətiri döndü. Toğrul səsinə hiss etdi ki, dodaqları da səyriyir.

-Yerlə yeksan olsunlar, Allahın qəzəbinə gəlsinlər. Erməniləri deyirəm, balam əlimdən aldılar. Aprel döyüşlərində Azərım qəhrəmanlıqla həlak oldu.

Dərin bir hiçqurtı vurdu. Toğrula elə gəldi ki, bu hiçqurtu dağlardan keçdi, dərələrdən aşdı gəldi. Hətta bayaq durduqları dayanacaqın qalın şüşələrini silkələdi. Ayaq saxladı. Dəsməli çıxarıb ananın göz yaşlarını silirdi. İndi danışmaq növbəsi onun idi. Bilirdi ki, övlad nisgilli, bu dünyadan kam almamış köçən balasının yoxluğuna inanmayan, onu saatlarla dayanacaqda gözləyən bir anaya təsəlli vermək vaxtıdır. Ancaq hardan başlayıb, necə danışmağı kəsdirə bilmirdi. Nitqi tutulmuşdu. Elə bil bütün günü jurnalist həmkarlarını başına toplayıb şirin söhbətlər edən o deyildi. Qəfil ağlına gələn fikirdən yazdı:

-Başın sağ olsun. Azər şahid olsa da, Lələtəpəni bizə qayıtdı. Əmanət qoydu özümdən sonra. Bu boya əmanət kim verib bizə ay ana?! Azər kimi oğullar. Bax, misqalsız, tərəzsisiz bir əmanətdir bu. Ölüyüçülmüşdü. Bu təpənin sinəsinə axıb sənəni övladın qanı. Axan qanı da Lələtəpəyə əmanət edib. Növbəti döyüşə zamanədi, çağırışdır onun qanı. İndi onun qanına and içib döyüşə yollanan oğullarımız var. Sənə, Tanrının seçilmişlərindənsən. Şahid anasısan. Qürurlan ki, belə bir oğul Vətənə qurban gedib. Bir də ki, mən varam, o var, o birisi var. Biz hamımız sənəni övladlarımq...

Qadın kirmisicə Toğrula baxırdı. Toğrul qadının qolundan dardtı ki, yollarına davam etsinlər. Qadın tərpənmədi. Məhriban baxışların üzündə gözəldir. Dayanacaqda kimi, Toğrulun sifətini oxşadı. Alçaqdan "çatdıq",-dedi.

Bu, onların ilk tanışlığı oldu. O vaxtdan hər gün Toğrul işdən çıxan kimi özünlü dayanacaqda onu gözləyən Səmayə müəlliməyə yetirirdi. Ana-bala kimi, nə az, nə çox düz dörd ay idi yol-öldəyi olmuşdular. Bir-birinin günün maraqlı, yaddaqalan anlarını danışsırdılar. Səmayə müəllimə bir ana kimi Toğrula öyüd-nəsihətini əsirgəmirirdi. Toğrul da öz növbəsində hər dəfə maas alanda Səmayə müəllimə üçün kiçik bazarlıq edirdi. Qadın əvvəlcə onu almağa razı olmadı. "Məni də öz oğlun say, elə bil Azər alıb", - deyəndən sonra razılaşmışdı. Arabir Toğrula öz əlləri ilə bişirdiyi şirniyyat

da gətirirdi. Qadına xoş olsun deyə, Toğrul yazı dəftərcəsinin ilk vərəqinə Azərın şəklini yapışdırmışdı. Görəndə elə sevinmişdi ki, Səmayə müəllimə.

Bu gün də dayanacaqda gedirdi. Aylardır şahid anasının təsəlli yerinə çevrildiyini bilirdi. Ancaq ona necə deyəcəkdə ki, artıq görməyəcəklər. Bu gün Toğrulun respublikanın bölgələrindən birinə mətbuat katibi kimi işləməyə göndərilməsinə sərəncam verilmişdi.

Cürbəcür gəlişigəzəl sözlər düşüncələri, Haradan başlayıb, haradan qurtaracağı haqqında dəfələrlə götür-qoy etmişdi.

Ayaqları onu nə vaxt gətirib bu dayanacaqda çatdırı, heç özü də bilmədi. Səmayə müəllimə əvvəlki yerində, küncdə oturmuşdu. Toğrul yaxınlaşdı onun ağı saçlarından öpdü. Əhvalını soruşdu. Əlindəki dolu sellofana baxıb təəccüblə:

-Nə tez maas almısan,-soruşdu.

Toğrul deyə bildi ki, maas almamışam, bu gün hesablaşmışam şirkətlə. Eləcə gülmüşdü. -Piya da gedək, yoxsa gözlüyək gəlsin?

-Bu gün ayaqüstə çox olmuşam, gözlüyək gəlsin.

Toğrul yavaş-yavaş söhbətə körpü salıb ayrılıqdan, yolların kəşimədiyindən danışdı. Gəlib mətbəbə çatdı. Səmayə müəllimə dinnmədən, heç bir söz demədən qulaq dağıldı. Nəhayət, Toğrul hansı bölgədə işləyəcəyindən söz açdı, onun xeyir-duasını gözlədi.

Yenə qayğıkeş əlləri ilə onun sifətini oxşadı. Saçlarına siqal çəkdi. Alından öpüb birçə "Təbrik edirəm, salamat işlə",-deyə bildi. Səvincdən gözləri doldu. Durdura bilmədiyi göz yaşları yanağı boyunca şütiyüb çənəsindən sinəsinə dağıldı. Toğrul ağsaqal anam qucaqladı. Dayanacaqdakılar heyətlə onlara baxırdılar.

-Mən bilirəm ki, sən işlədiyin yerdə hörməli olacaqsan. Çalış, valideynlərinin adına, nüfuzuna xələf gəlmə. Neyləmək olar, görürəm, mənim də qismətimə gözləmək yazılıbmış.

-Mən ki, uzağa getmirəm, hər həftə sonu sənə gəlib yoxlayacam, hər gün zəngləyəcəm.

Uduqunub əllərinin arxası ilə gözələnini yasaq sildi. Gülcə:

-Ancaq nə olar, bu gün mənsiz get.

Qoy bir az da oturum bu dayanacaqda,-dedi.

Toğrula deməyə söz qalmadı. Başa düşdü ki, yenə xatirələri ilə tək qalmaq istəyir. Bu dəfə xatırlayacağılarını da yüz faiz onun da cizgiləri olacaqdı.

Növbəti marşrut gəldi. Ana-bala qucaqlaşdılar. Qəhrəni güclə sıxıb əlini kürəyinə vurub "Get, yolcu yolunda gərsək!"-deyə bildi.

Kənarda, çinar ağacının altında Toğrulun yerinə təzə işə gəlmiş Rəşad onları izləyirdi. İşdən ayrılarkən Rəşad özü ilə dayanacaqda gətirmişdi ki, Səmayə anam ona tanıtdırsın. Tapşırmışdı ki, nə yolla olur-olsun, bu qadınla tanışlıq tapıb, onun sonrakı təsəlli yerinə çevrilsin.

Toğrul pencyərəsi dayanacaqda tərəf olan yerlərdən birinə keçdi. Marşrut yerindən qalxdı. Həsərdli ananın əli havada, Toğrulun əli isə şüşədə qaldı...

Leyla.

Təsisçi və baş redaktor:
R.S. Məlikov

Redaksiya kollektivi
ictimai əsaslarla çıxış

İcraçı direktor-Leyla Nəsirova,
AJB-nin üzvü.

Qəzet Azərbaycan Respublikasının
Ədliyyə Nazirliyində qeydə alınmışdır:
№ 10/ M-4153.

KapitalBank Salyan r-n filialı,
kod: 200435
VÖEN № 9900003611

M/H № 0137010001944
SWIFT AIBAZ 2x
VÖEN № 7000403892

H/h № AZ20AİİB
38210019444300309143

Qəzet "Ana Kür"-də yığılıb
və "B-Z" nəşriyyatında
çap edilmişdir.

Ünvan: AZ 5200 Salyan ş.

Y.Xankişiyev küçəsi-22.
Telefon: 050-381-15-42.

E-mail: ana-kur2011@mail.ru

Tiraj: 1000 ədəd.
Qiyməti sərbəst.

Müəlliflərlə redaksiyanın
mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.